

RASCOALA ȚĂRANILOR DIN 1907 ÎN JUDEȚUL PRAHOVA

de C. BONCU

În Prahova, ca și în restul țării, cauza fundamentală a răscoalei din 1907 a fost situația economică grea în care trăiau și munceau țărani. Starea aceasta se datorește repartizării nedrepte a proprietății funciare, lipsei de pământ și înăsprii exploatării moșierești.

În preajma anului 1907 existau în Prahova, 98,41% gospodării țărănești și 1,59% gospodării moșierești. Gospodăriile moșierești dețineau însă 55,44% din suprafața totală a județului, iar cele țărănești stăpâneau abia 44,56%¹.

Alături de gospodăriile țărănești existau în Prahova, la începutul secolului al XX-lea și 15 088 de țărani lipsiți de pământ².

Acești țărani cereau pământ și îmbunătățirea condițiilor în care se învoiau pe moșiile arendașilor și proprietarilor.

Invoirile pe aceste moșii se făceau în condiții neomenoase. Pe 25 moșii în suprafață de 22 640 ha, muncite în dijmă în 1906, rezultatul final al muncii țaranului la un hectar arendat și cultivat în folosul său, față de arenda plătită și de valoarea muncii, era în deficit între 30–100 lei la ha³. Pe aceste moșii arenda plătită de țaran, față de valoarea pământului, reprezenta o dobândă de 30–500%⁴.

Situația economică grea a țăranilor din Prahova, în 1907, se oglindește în condițiile de trai. „Locuiau în case vechi neigienice, erau extrem de săraci, peste tot bîntuiau bolile mai tot timpul, iar lipsa de spitale, de infirmerii și de personal sanitar împiedicau combaterea acestor boli⁵.

În asemenea situație, presa socialistă a găsit un ecou deosebit în rîndul țăranilor. Manifestul lansat de „România Muncitoare“ cu ocazia mitingului din 11 martie și articolul *Către lucrători și țărani, către studenți*, prin care aceștia erau îndemnați să ceară desființarea invoielilor, a sistemului de impozite, desființarea întregii organizații de stat — cerînd în același timp rezerviștilor să nu tragă în țărani răsculați⁶ — a constituit un imbold la răscoală și pentru țărani din Prahova.

¹ G. D. Creangă, *Proprietatea rurală în România*, București, 1907, tabel III, p. 6.

² *Ibidem*, p. L.

³ G. D. Creangă, *Invoieli agricole în România în vigoare în 1906*, București, 1907, tabel. C.

⁴ *Ibidem*, p. XXIII.

⁵ Prefectura Jud. Prahova, *Dare de seamă pe anul 1907*, București, 1908, p. 60.

⁶ „România Muncitoare“ din 8 martie 1907.

Sub influența revoluției populare din 1905–1907 din Rusia, exercitată în Prahova prin acțiunea potemkiniștilor și prin acțiunile greviste ale muncitorilor — organizate de cercul „România Muncitoare — au avut loc primele agitații în rindul țăranilor în regiunea petroliferă Băicoi–Florești–Măgurele⁷.

Pe de altă parte, acțiunea țăranilor prahoveni a fost stimulată și de știrile care circulau cu privire la luptele țăranilor din Moldova și din județele vecine.

Pentru a preîntîmpina primejdia unor eventuale răscoale, autoritățile din județul Prahova au trecut la măsuri de intimidare și oprinare. La 10 martie 1907, funcționarii comunali erau obligați, sub sancțiunea revocării din funcție, „să nu părăsească cancelaria și comuna . . . , să se intereseze de tot ceea ce se petrece în comuna lor și să raporteze din opt în opt ore starea de spirit“. Totodată prefectul județului a luat „înțelegere cu preoții, învățătorii, primarii și secretarii . . . și i-a făcut răspunzători de orice agitație“⁸. Altă dispoziție, inițial luată, a fost închiderea permanentă a circiumilor ziua și noaptea⁹, sistarea târgurilor săptămînale, a horelor țărănești, amînarea fără termen a autentificării concesiunilor petrolifere care se făceau la fața locului¹⁰. În același scop, la 10 martie 1907 se declară „mobilizarea“ concediaților și rezerviștilor din regimentul 23 infanterie, din contingentele 1899–1906, și a soldaților care făceau cu schimbul din regimentul 32 infanterie¹¹.

Măsurile luate de autorități n-au putut intîmida pe țărani. La 11 martie 1907, prefectul județului comunica Ministerului de Interne că țăranii începuseră a se agita¹².

Faptul acesta a făcut ca ordinul de mobilizare să fie adus la cunoștința sătenilor „prin sunare de tobe, trîmbițe, clopote și prin șeful de garnizoană“¹³. Mulți țărani din plasa Cricov nu s-au grăbit să se prezinte la unitățile lor¹⁴.

Pe măsură ce agitațiile țăranilor din Prahova cuprindeau mai multe comune, se aduceau și trupe din alte localități.

În timpul răscoalei au acționat în Prahova, pe lingă regimentele 32 și 7 din Ploiești, regimentul de infanterie nr. 16 din Suceava, cu un efectiv de 10 ofițeri și 800 de soldați, regimentul 29 infanterie din Drohobi cu un efectiv de 10 ofițeri și 900 soldați, unități de artilerie din Buzău, unități ale marinei din Galați, grăniceri din Galați și o companie de geniu din București¹⁵.

⁷ Mihail Roller, *Documente privind răscoala țăranilor din 1907*, vol. II., București, 1948, p. 482.

⁸ *Ibidem*, p. 478.

⁹ Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dos. 23/907, f. 13.

¹⁰ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 497.

¹¹ Primăria com. Singeru, jud. Prahova, dos. 23/907, circ. 369, f. 1.

¹² Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 487.

¹³ Primăria com. Singeru, jud. Prahova, dos. 23/907 f. 1.

¹⁴ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri, dos. 16/907.

¹⁵ Mihail Roller, *loc. cit.*, pp. 823, 836, 801, 824.

Eforturile depuse de autorități pentru prevenirea răscoalelor țărănești au rămas fără rezultat.

Prima agitație țărănească a avut loc în Băicoi și Florești, la 14 martie 1907, a doua zi după începerea grevei de la Buștenari. Țăranii din aceste comune cereau să li se arendeze sau să li se vîndă moșia lui Gheorghe Grigore Cantacuzino, cea mai întinsă din Prahova¹⁶. Demonstrațiile țăranilor îndreptate împotriva fostului prim-ministru conservator au făcut să sosească la fața locului primul procuror și comandantul jandarmilor din județul Prahova, însoțiți de armată¹⁷. După patru zile, o telegramă trimisă la Ploiești arăta că „trupele trimise erau insuficiente... pentru a fi împiedicate eventualele tulburări“¹⁸.

O dată cu țăranii din Băicoi și Florești s-au agitat și locuitorii din Măgurele împotriva aceluiași moșier. Ei au cerut administratorului moșiei să le ușureze condițiile de muncă și să le mărească suprafețele pe care erau învoiți. După ce au pătruns în localul primăriei, țăranii au distrus instalația telefonului și au transformat localul primăriei într-un arest comunal. Aici au fost arestate autoritățile administrative — care sprijineau interesele moșierului — și administratorul moșiei¹⁹.

Pentru a împiedica desfășurarea unei adevărate răscoale, prefectul județului, sosit în grabă la fața locului, a încercat, prin mijlocirea țăranilor înstăriți, să abată pe țăranii de la răscoală, îndemnându-i să arate în scris nemulțumirile pe care le aveau²⁰. Măsura aceasta nu a dat rezultatele așteptate. Agitația țăranilor din Măgureni a continuat. În ziua următoare se cereau noi trupe²¹. Sub presiunea țăranilor din Băicoi, Florești, Măgureni, moșierul Gheorghe Grigore Cantacuzino, la 24 martie, a dat ordin administratorilor să încheie contracte de învoieli așa cum cereau țăranii²².

Agitațiile țăranilor au continuat pe Valea Prahovei și în Sinaia, unde țăranii din satele Izvor și Furnica, îndemnați de Tudorache Timoftei și Petre Gheorghe, s-au ridicat împotriva Eforiei Spitalelor Civile. Ei cereau izlaz pentru vite pe munții Furnica și Sețu și libertatea de a lua lemne gratuit din pădure. O delegație a lor s-a deplasat la București, unde a obținut parte din revendicări. Cu toate că acțiunea din Sinaia a fost limitată, cei doi țăranii considerați „instigatori“ au fost arestați²³.

O dată cu țăranii din regiunea deluroasă și muntoasă s-au agitat și locuitorii din Bucov. Foștii săcuieni, îndemnați de Ionescu-Lungu, institutor din Ploiești, plănuiau să se răscoale împotriva arendașului împreună cu țăranii din Plopi și Nisipoasa și să ceară condiții de muncă mai bune²⁴. Planul lor a fost zădărnicit de armata sosită din Ploiești,

¹⁶ Moșierul Gh. Cantacuzino stăpinea în Prahova 10 808 pogoane.

¹⁷ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 481.

¹⁸ *Ibidem*, p. 483.

¹⁹ *Ibidem*, p. 479.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, p. 481.

²² Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dos. 93/1907 circ. 2135, f. 9.

²³ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 480.

²⁴ *Ibidem*, p. 484.

care a oprit pe locuitorii din cele două sate înainte de a ajunge la Bucov. Cu această ocazie au fost arestați 11 țărani²⁵.

Împiedicați de armată de a obține realizarea revendicărilor lor, prin acțiuni energice, țăranii din Bucov, Plop, Nisipoasa au refuzat să ia pământ în arendă²⁶.

Pentru a împiedica circulația de la o comună la alta — care facilita acțiunile țăranilor îndreptate împotriva moșierilor — autoritățile județene au ordonat primarilor să interzică locuitorilor de a mai circula prin alte sate²⁷. Un alt ordin, din 14 martie, obliga pe consilierii comunali sau alți oameni de încredere să cutreiere cătunele spre a afla ce se petrece, și să comunice telefonic, fără întârziere, ceea ce constatau²⁸.

Agitațiile țăranilor au continuat și în regiunea de șes. În comuna Cioranii de Sus, s-a trimis o companie de infanterie cu două tunuri și cincizeci de artileriști călări pentru a opri agitațiile țăranilor care cereau învoieli mai puțin apăsătoare. Până la sosirea armatei, țăranii reușiseră să întrerupă legăturile telefonice²⁹.

În ziua de 14 martie locuitorii din Salcia, Nedelea-Buda, „au fost toată ziua în fierbere“, iar la Găgeni au tăiat 20 care lemne de foc din pădurea statului și a lui Gheorghe Grigore Cantacuzino. De teama țăranilor, autoritățile comunale nu s-au opus, lăsându-i să ridice lemnele tăiate din pădure³⁰.

În aceeași zi, 200 de țărani din Adincata, în frunte cu Iordache Mihalache Docilă, Manole St. Manole, Gheorghe Andronache, Constantin Andronache și Mihai Gh. Ene, au pătruns cu forța în localul primăriei, au amenințat cu moartea pe primar și au rupt condica de învoieli agricole³¹. Cu ajutorul armatei, țăranii au fost împrăștiați iar cei arestați au fost aduși în oraș, legați cot la cot, sub paza unei escorte de infanteriști³².

Tot în ziua de 14 martie încep agitații la Berceni și Corlătești. De teama țăranilor, adunați în număr mare la primărie, arendașul moșiei Corlătești acceptă învoieli agricole favorabile pentru țăranii³³.

La această dată agitațiile țăranilor erau așa de numeroase, încât întreg județul fusese împinzit de armată.

Cu toate măsurile luate, răscoalele se întesc. O amploare deosebită a luat mișcarea țăranilor din Singeru. Comuna Singeru era așezată în partea de est a județului Prahova, în regiunea dealurilor, la limita cu județul Buzău³⁴. Comuna de reședință forma o unitate administrativă împreună cu satele: Mireș, Butuci și Salcia.

²⁵ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 484.

²⁶ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, S. I., dos. 5950/1907, f. 12.

²⁷ Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dos. 23 1907, circ. 414 f. 7.

²⁸ *Ibidem*, circ. 1934, p. 6.

²⁹ Mihail Roller, *loc. cit.*, pp. 482—483.

³⁰ *Ibidem*, p. 483.

³¹ *Ibidem*, p. 482.

³² „Biruința“, Ploiești, 5 aprilie 1907.

³³ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 480.

³⁴ Până în anul 1845 a făcut parte din jud. Saac.

Toate aceste localități, strînse în jurul comunei pe o rază de 3 km erau despărțite între ele de dealurile Feliga, Jelișteea, Poieni, Runcu, Butuceanca, unele dintre ele abrupte, stîncoase, pe care se cățăra, ici și colo cite un copac, cele mai multe însă acoperite cu livezi, viță de vie și înconjurate de păduri, ceea ce le da înfățișarea unor sate de munte.

În cuprinsul comunei Sîngeru existau două moșii cunoscute sub numele de Sîngeru de Jos și Lapoșul Vechi sau Sîngeru de Sus³⁵. Moșia Sîngeru de Jos sau Fundeni era în posesia lui Filip Corlătescu, avocat la Ploiești. El stăpînea în 1883 moșiile: Protosinghelu și Surani³⁶, iar în anul 1906 stăpînea și moșiile Vidra și Bobești din județul Ilfov³⁷.

Țăranii din satele Protosinghelu și Zamfira reclamau că proprietarul moșiei atrăsese apa unui iaz alimentat de Teleajen și împiedicase total funcționarea morii de care se serveau locuitorii acestor sate³⁸. Rapacitatea lui Filip Corlătescu era așa de mare încît în anul 1894 a arendat moșia din Protosinghelu, în suprafață de 541 ha, declarînd-o de 800 ha. Între timp noul arendaș a constatat că moșia arendată avea în realitate o suprafață mai mică și că proprietarul îl indusese în eroare. Acționat în justiție, s-a dovedit temeinicia reclamației și actul de arendare a fost anulat³⁹. Prin aceste mijloace reușise Filip Corlătescu să cumpere în anul 1902, moșia Sîngeru de Jos. Filip Corlătescu dornic de cît mai multe bogății și avîntat în viața politică, — candidase în alegerile pentru colegiul al III-lea — continua să întărească exploatarea țăranilor de pe moșiile sale⁴⁰. La 1907 țăranii răsculați au atacat conacul moșiei Vidra cu dîrzenie, iar armata înăbușind răscoala, a distrus satul din temelie. La fel au procedat și țăranii din Sîngeru, care și-au îndreptat primul lor atac asupra conacului lui Filip Corlătescu.

Cealaltă moșie, cunoscută sub numele de Lapoșu Vechi, era în posesia mănăstirii „Icoana“, arendată cu zeci de ani în urmă de familia moșierilor Băbeanu⁴¹. Ambele moșii în 1907 erau lucrate în dijmă cu țăranii din comuna și satele vecine. În momentul izbucnirii răscoalei, comuna Sîngeru avea ca primar pe arendașul Mișu Băbeanu, care în 1905 fusese ales senator al județului Prahova⁴².

Așa se explică de ce suferințele lor strînse an de an, fără să fie luate în seamă de cineva, s-au concretizat în răscoala din 1907. Știrile despre succesele țăranilor răsculați din celelalte județe au ajuns și la Sîngeru.

³⁵ Aceste două moșii au ținut în trecut de două sate diferite cu același nume, care, cu timpul, s-au unit într-o singură comună, Sîngeru — probabil în 1864.

³⁶ „Democratul“, Ploiești 26 decembrie 1882.

³⁷ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri, dos. 16/1907.

³⁸ „Democratul“, Ploiești, 9 septembrie 1883.

³⁹ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, S. I-a, dos. 52/1894, f. 15.

⁴⁰ „Lupta“, Ploiești, 30 noiembrie 1895.

⁴¹ Moșia Lapoșu, inclusiv localitatea, apar în documente în 1705.

⁴² Ministerul Agriculturii, Buletin 1905–1906, p. 297.

Un îndemn deosebit pentru țărani din Singeru a fost vestea că locuitorii din Mărăcineni și alte comune din apropiere s-au răscolat și s-au îndreptat asupra orașului Buzău. Știrea aceasta a înflăcărat și mai mult pe țărani din Singeru.

În ziua de 14 martie, Ștefan Grădișteanu, administratorul moșiei lui Filip Corlătescu⁴³, înapămintat, mărturisea secretarului primăriei din comună că sătenii din comuna Singeru intenționau să se unească cu cei din comunele: Salcia, Apostolache, Udrești și Tătaru și, în ziua de 14 martie să înceapă răscoala⁴⁴. Îngrijorați de cele aflate, secretarul primăriei invită la o țuică pe cîțiva țărani, de la care a aflat că unul dintre ei fusese chemat de Mihai Banu, care „i-a spus să fie cu el și să se ducă și prin comuna Udrești să vestească oamenii să vie la dl. Corlătescu să-i ceară socoteala pentru învoieli“⁴⁵.

Îngrozit de cele auzite, secretarul primăriei, în lipsa primarului Mișu Băbeanu, care dispăruse din comună, convoacă imediat o nouă consfătuire cu „frunțașii comunei“, cu scopul de a lua măsuri pentru asigurarea ordinii, anunțînd, în același timp, că în ziua de 15 martie țărani vor să înceapă „revoluția“ în Singeru⁴⁶.

Mărturiile acestea spulberă afirmațiile făcute de moșierii din comună, în sensul că răscoala din Singeru s-ar fi desfășurat sub îndemnul preotului Stelian Popescu și a unor negustori din comună, sau că țărani s-ar fi adunat la primărie pentru a li se comunica ordinul de concentrare a contingentelor 1899–1906 și, cu această ocazie, ar fi început răscoala. Mărturiile făcute de țărani participanți la răscoală în fața instanțelor judecătorești, desmint de asemenea afirmațiile moșierilor.

Nicu M. Banu, unul dintre conducătorii țărănilor, înainte de începerea răscoalei, cînd secretarul primăriei încerca să-i liniștească, folosind tot felul de promisiuni, a zis: „Haide înainte, să facem ce avem de gînd“⁴⁷. Același Nicu M. Banu cînd a fost anchetat în privința răscoalei din Singeru a declarat că fusese anunțat, încă din ziua de 14 martie 1907, că a doua zi, cînd vor auzi goarna și clopotele sunînd, să vină cu toții la primărie, pentru a rupe contractele încheiate cu Filip Corlătescu, iar George Tomescu, gornistul răscoalei din Singeru, adaugă „că de va lipsi vreo unul, dă de dracu“⁴⁸.

Începerea răscoalei a fost anunțată în cătunul Butuci în noaptea de 14–15 martie, prin sunete de clopote⁴⁹.

⁴³ Ștefan Grădișteanu fusese învățător în Vlașca, percepător fiscal în Buzău, contabil și administrator agricol al casei Anghel Marghiloman, proprietar viticol, econom de vite, mic arendaș, fabricant de coniac și mare angrosist de băuturi spirtoase în Romani; a fost de asemenea administrator al moșiei lui Filip Corlătescu din Vidra jud. Ilfov... etc. (Arh. St. Ploiești, Curtea cu juri, dos. 16/1907).

⁴⁴ *Ibidem.*

⁴⁵ *Ibidem.*

⁴⁶ *Ibidem.*

⁴⁷ *Ibidem.*

⁴⁸ *Ibidem.*

⁴⁹ *Ibidem.*

Țăranii vizau înainte de toate pe moșierul Filip Corlătescu, care le impusese condiții grele de muncă. În sensul acesta sînt declarațiile în-vățătorului Dumitru Popescu care arată că, în dimineața zilei de 15 martie, înainte de a începe răscoala, țăranii din comună bătuseră pe Dumitru Palaș pe motiv că semnase cel dintîi contractul agricol cu Corlătescu. Faptul că acțiunea țăranilor era îndreptată împotriva lui Corlătescu, rezultă și din afirmațiile ajutorului de primar, în sensul că un număr de două sute de săteni din Sîngeru, în frunte cu Dumitru I. Iana, Nicolae M. Banu, Ion Velcioiu, s-au prezentat la primărie cerîndu-i registrul cu tocmelele pe care acesta le încheiase cu țăranii, „zicînd că pe acesta au necaz”⁵⁰.

Țăranii se ridicaseră și împotriva arendașului Mișu Băbeanu. Notarul comunei mărturisea că a fost forțat de răsculați să meargă la curtea lui Băbeanu să le dea contractele agricole⁵¹. Alții au venit la primărie pentru a se răfui cu autoritățile comunale care le provocaseră multe neajunsuri⁵². Din tumultul asaltului dat de țărani asupra conacului lui Filip Corlătescu, se desprindeau cuvintele „Vrem pămînt”⁵³. Aceasta era revendicarea țăranilor care au făcut ca în noaptea de 14–15 martie să sune clopotele celor două biserici din Sîngeru și să vestească începutul răscoalei.

Sunetele clopotelor au fost prelungite în zorii zilei de 15 martie de ritmul vioi și cadențat al goarnei lui Gheorghe Tomescu, din comuna de reședință, și a lui Nicolae Vasile Stan din satul vecin, Tisa⁵⁴. În sunetul trompetei, sătenii din Tisa, s-au îndreptat spre centrul răscoalei, spre Sîngeru. Zadarnic a încercat preotul satului Tisa să-i împrăștie, să se ducă pe la casele lor, sfaturile lui nu au fost ascultate de nici unul, iar gornistul, postat la mijlocul satului, continua chemarea țăranilor. În zorii zilei sosind și țăranii din Mireș, numărul răsculaților crește la cîteva sute. Răsculații ajungînd la primărie „voci-ferau și cereau pămînt și contractele agricole”; toți erau înarmați cu topoare, măciuci și ciomege⁵⁵.

Țăranii au pătruns cu forța în localul primăriei, au smuls din mîinile secretarului contractele de învoieli agricole, le-au rupt filă cu filă și le-au aruncat pe jos. La plecare, au luat cu ei două registre ale percepției comunale, unde știau că sînt trecute toate datoriile lor⁵⁶.

Autoritățile comunale au continuat să-i îndemne a se retrage, citindu-le manifestul lansat de guvern prin care se desființau legea pătulelor de rezervă și taxa asupra vinului⁵⁷. Stăruințele autorităților

⁵⁰ Arh. St. Ploiești, Curtea cu juri, dos. 16/1907.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 492.

⁵⁵ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri, dos. 16/1907.

⁵⁶ *Ibidem*.

■ *Ibidem*.

comunale, au fost zadarnice⁵⁸. Răsculații s-au îndreptat spre conacul lui Filip Corlătescu pe care l-au devastat în câteva clipe⁵⁹. Au distrus apoi cele cinci magazine din curte și au dat drumul la țuică dintr-o zăcătoare din care au curs sute de vedre⁶⁰. De aici răsculații au trecut la prăvălia „Hanul Roșu“ a lui Ștefan Grădișteanu, administratorul moșiei lui Filip Corlătescu, situată pe șoseaua principală, unde de asemenea au distrus totul, inclusiv butoaiele de vin și rachiu. După devastarea acestui local, răsculații în număr și mai mare, s-au îndreptat în sunetul trompetelor spre conacul lui Mișu Băbeanu, situat în „partea de sus“ a satului. Aici ei au distrus tot ce au găsit prin magazine și camere, spărgînd chiar casa de fier în care au găsit registrele de tocmeli agricole unde moșierul trecuse sumele ce vroia să le încaseze de la fiecare țaran din sat.

A doua zi după răscoală, unul dintre martori, sosit o dată cu armata, declara: „cînd am sosit cu armata, am găsit toate clădirile din curtea proprietarului Băbeanu complet devastate: nu rămăsese în picioare decît zidurile, ușile, ferestrele și întreg mobilierul erau complet distruse“⁶¹. Acestea sînt faptele în care s-au materializat suferințele de veacuri ale țaranelor din această comună.

Din Singeru, răsculații s-au îndreptat către cătunul Tisa, comuna Apostolache, ai cărui locuitori munceau tot pe cele două moșii din Singeru. În cătunul Tisa ei au distrus hanul lui N. Tudor, bătînd pe proprietar și pe vechilul moșiei care se găsea înlăuntru⁶².

Aceste acțiuni ne arată că răscoala din Singeru a fost îndreptată nu numai împotriva marilor proprietari, ci și împotriva burgheziei satelor.

Fără să li se împotrivească cineva, după ce, în prealabil, chiar în momentul începerii răscoalei, rupseseră firele de telefon — întrerupînd orice comunicare cu satele vecine — spre seară, răsculații au plecat la moara lui Filip Corlătescu situată pe moșia dinafara satului, unde după ce au spart ușile și ferestrele au început să-și împartă porumbul. A doua zi, la moara lui Filip Corlătescu, țaranii din Singeru continuau să-și încarce căruțele cu porumb din magazia proprietarului⁶³.

La înapoiere, spre Singeru, nu departe de moară, răsculații au întîlnit pe moșierul Mihale Georgescu, care plecase de la moșia sa din Lapoșu județul Buzău, de teama răscoalei, îndreptîndu-se spre comuna Salcia, unde spera că va fi mai în siguranță. Plecase în grabă din Lapoșu Nou și nu avusese timp să ia cu el decît bijuteriile, argintăria, monedele de aur și de hîrtie în valoare de 32 000 lei⁶⁴. Întîlnindu-se cu răsculații din Singeru, aceștia l-au dat jos din trăsură, i-au spart

⁵⁸ Arh. St. Ploiești, Curtea cu juri, dos. 16 1907.

⁵⁹ *Ibidem*, S. I. dosar 3260 1907 f. 30.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 31.

⁶¹ *Ibidem*, f. 18.

⁶² *Ibidem*, Curtea cu juri, dos. 16 1907.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*, registrul de sentințe din 1907.

geamantanul, i-au luat tot ce au găsit asupra lui, l-au bătut și l-au forțat să-i urmeze spre Lapoșu⁶⁵.

Sosirea răsculaților din Sîngeru a fost anunțată locuitorilor din Lapoșu de către notarul comunei care a tras clopotele bisericii. Prevenit din timp, primarul comunei înarmat, însoțit de 20 de inși s-au îndreptat spre marginea satului pentru a întâmpina pe răsculați. La ieșirea din comună s-au întilnit cu peste 300 răsculați înarmați cu cio-mege și topoare venind spre Lapoșu. Întilnindu-se față în față, răsculații l-au înconjurat, au procedat la dezarmarea primarului, l-au bătut și l-au dus în „brînci pină la casa proprietății”⁶⁶.

Încercarea autorităților din comuna Lapoșu de a ridica pe locuitorii satului împotriva răsculaților din Sîngeru a rămas fără rezultat. Țăranii din cele două comune s-au unit și au pătruns în comuna Lapoșu. O dată cu intrarea lor în comună, clopotele bisericilor anunțau începutul răscoalei în Lapoșu, iar sunetul goarnei lui Ioan Voicu vestea venirea locuitorilor din Sîngeru⁶⁷.

De teama răsculaților, secretarul primăriei și fiul moșierului s-au ascuns în podul casei unde locuia preotul din sat. Părîndu-li-se că nu sînt în deplină siguranță, s-au furișat în altarul bisericii. Apoi fiul proprietarului informat despre cele ce se petreceau în comună, a reușit să părăsească satul, îndreptîndu-se spre Mizil, pentru a anunța autoritățile⁶⁸.

Între timp, unii dintre răsculați, prinzînd de veste că acei cu care trebuiau să se răfuiască reușiseră să se facă nevăzuți, au pornit în căutarea lor; au mers pe urmele celor doi exploatatori pînă la casa preotului, pe care l-au obligat să le indice locul unde se refugiaseră⁶⁹. Alții, în frunte cu Ilie Grancea, imediat după intrarea sătenilor din Sîngeru în comună, s-au dus la primărie, unde au întrerupt legătura telefonică. Majoritatea răsculaților din Sîngeru s-au oprit la conacul arendașului Mihale Georgescu. Conduși de țăranii din Lapoșu, răsculații din Sîngeru au pătruns în conac și l-au devastat. Mihale Georgescu a încercat să-i oprească însă a fost iarăși bătut și călcat în picioare⁷⁰. Convinși că arendașul moșiei nu va mai putea interveni, țăranii au continuat devastările. Între timp, Mihale Georgescu își revărsa și profitînd de neatenția mulțimii răsculate, se refugiază în biserica satului, unde este încuiat de secretarul primăriei⁷¹.

În continuare răsculații s-au îndreptat spre locuința primarului. De-abia acum au observat lipsa moșierului; atunci unii dintre ei au pornit în căutarea lui și au aflat că era ascuns în biserică. Țăranii au pătruns în biserică, l-au scos afară și l-au bătut din nou. Rănille primite de

⁶⁵ Arh. St. Ploiești, registrul de sentințe din 1907.

⁶⁶ *Ibidem*, Trib. Prahova, Curtea cu juri dos. 16/1907.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ *Ibidem*.

Mihale Georgescu cu această ocazie au fost atât de grave, încît l-au pus în imposibilitatea de a se prezenta la procesul care s-a judecat după cinci luni la Ploiești. Celălalt grup de răsculați, în drum spre locuința primarului, dispărut și el din comună, a întîlnit pe șeful garnizoanei, pe care l-au bătut cu ciomegele. Cu aceasta, acțiunea răsculaților din Singeru s-a terminat.

Trecuseră multe zile de la răscoală, și Lapoșu încă purta urmele miniei țăranilor provocată de suferințe. Peste tot: prin curți, pe șosele, prin șanțuri, în tot satul, erau aruncate obiecte casnice, obiecte de artă care împodobiseră casa proprietarului — și chiar bani, fără să-i tenteze pe țărani.

Vestea despre răscoala din Singeru și despre devastările făcute în Lapoșu a interesat și pe locuitorii din Salcia. Mișcarea lor a avut legături cu cea din Singeru. Din mărturiile făcute de Gheorghe Staicu — denunțat de autoritățile comunale drept cap de răscoală — reiese că în ziua de 16 martie în Salcia era o mulțime de lume adunată, care aștepta pe locuitorii din Singeru, spre a merge împreună să devasteze conacul arendașului moșiei Salcia, Mihale Georgescu⁷². După devastarea de la Singeru unii țărani au venit în Salcia, pentru a răscula pe locuitorii acestei comune. În timp ce mulțimea răsculată se găsea în fața primăriei, a apărut o patrulă de cavalerie trimisă din Singeru pentru a preveni mișcarea. Cu această ocazie, s-a produs o încăierare între țărani și armată, căzînd răniți mai mulți răsculați. Intervenția armatei a împiedicat desfășurarea răscoalei.

După cum am arătat, autoritățile administrative din comunele în care s-au răsculat țăranii reușiseră să se facă nevăzute și să anunțe prefectura. Imediat a fost trimisă armata în comuna Singeru unde sosește în dimineața zilei de 16 martie, înăbușînd răscoala.

O dată cu armata s-au înapoiat și autoritățile comunale însoțite de trimișii moșierilor.

Concomitent cu țăranii din Singeru s-au ridicat și cei din Ghirdovenii Vechi. Peste 200 de țărani din această comună au mers la primărie, au cerut condica de învoieli agricole cu proprietarul și arendașii, au prins pe cei doi arendași din comună și le-au cerut sub amenințare cu moartea, să le acorde învoieli mai omenoase⁷³. Refuzînd cererea țăranilor răsculați, cei doi arendași au fost arestați în localul primăriei, iar autoritățile comunale au dispărut. Peste puțin timp a sosit în grabă de la Măreni armata însoțită de procuror. Cu ocazia anchetei, țăranii au cerut procurorului să li se arendeze moșia statului și să fie îndepărtați arendașii⁷⁴.

Indemnați tot de exemplul celor din Singeru, s-au răsculat și țăranii din Fintinele. Împotriva lor a intervenit armata, care a oprit acțiunea declanșată de răsculați. În urma anchetei făcute de procurorul

⁷² Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri, dos. 16/1907.

⁷³ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 486.

⁷⁴ *Ibidem.*

sosit la fața locului, armata a procedat la arestarea țăranilor considerați capi de răscoală⁷⁵. În comuna Iordăcheanu, situată în imediata apropiere de Sîngeru „țăranii au împărțit între ei 11 pogoane”⁷⁶. Acțiunea țăranilor din Sîngeru îi ridică și pe cei din Ceptura, Stefești, Hîrsa și Cornu⁷⁷.

În măsura în care seoseau știri despre agitațiile din județ se trimiteau trupe. La 17 martie, situația în Prahova era încă îngrijorătoare pentru autorități. Acestea iau noi măsuri. Comandantul militar ordonă⁷⁸ primăriilor și unităților militare răspândite în județ să nu se mai permită locuitorilor să iasă din comună în grupuri mai mari de patru, iar locuitorii care merg la orașe — menționa circulara Inspectoratului din Cricov — la înapoierea lor, să fie percheziționați ca nu cumva să aducă manifeste și „broșuri revoluționare”.

O altă circulară ordona ca toate cantinele din jurul fabricilor și sondelor să fie deschise numai la orele când lucrătorii iau masa, iar

⁷⁵ Cea mai mare parte din locuitorii acestei comune au venit din Ardeal la începutul secolului al XIX-lea ca iobagi pe moșia medelnicerului Ioniță Crăciuneanu. După 1864 au fost împroprietăriți pe moșia Mîrza (*Marele dicționar geografic*, vol. III, și Arhivele Statului București, catagrafia din 1831).

⁷⁶ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 487.

⁷⁷ *Ibidem*, p. 490.

⁷⁸ Pentru ca „liniștea” să se restabilească cât mai curînd, se ordonă:

1. Primarul să nu mai permită locuitorilor să iasă din comuna lor în grupuri mai mari de 4, din alte comune să intre în comună, nici să stea;

2. Indată ce un individ a intrat într-o comună, va fi urmărit de primar sau un agent al său; dacă se bănuiește că se unelțește contra ordinii publice, va fi arestat și înaintat jandarmilor din localitate sau comandanților trupelor celor mai apropiate;

3. Închiderea circiurilor rămîne obligatorie. Comandanții tuturor trupelor militare vor observa cu strictețe dacă această măsură se execută fără nici o excepțiune;

4. Primarii din comunele revoltate vor obliga pe locuitori să reintre în comunele lor. Cei ce nu se vor supune vor fi considerați ca revoltați și urmăriți pretutindeni;

5. Orice individ care se va dovedi că vorbește contra ordinii publice sau că insultă armata, autoritățile, sau că a îndemnat pe locuitori să se opună legilor, va fi imediat arestat și înaintat la Ploiești;

6. În comuna unde a fost un început de agitație, primarii vor fi obligați să raporteze imediat subsemnatului starea spiritelor, măsurile ce s-au luat, împreună cu comandanții detașamentelor militare ce se găsesc în localitate;

7. Primarii care nu vor înștiința la timp, atît pe mine cît și prefectura, de agitațiile din cuprinsul comunei lor, pentru ca armata să oprească crimele și devastările, acești primari vor fi revocați și considerați ca răzvrătitori;

8. În părțile unde lucrul cîmpului se poate începe, primarii vor îndruma pe locuitori să iasă la muncă. Cei ce vor refuza vor fi considerați ca suspecți și numele lor va fi dat ca suspect comandanților militari;

9. Este interzis locuitorilor de a purta arme, ciomege, topoare, coase. Numai cei ce merg la munca cîmpului au voie a purta aceste unelte de lucru. Noaptea circulația pe stradă va fi riguros interzisă;

10. Primarii sînt obligați a da în copie ordinul comandanților militari ce au pe teritoriul comunelor, raportînd imediat de executare.

11. Primarii vor face ca acest ordin să fie citit locuitorilor din comună, după care se va raporta imediat. Primarii și comandanții militari ne vor raporta dimineața, la prînz și seara, în scris, prin telefon, aici în Apostolache, de tot ceea ce se întîmplă în comună” (Primăria comunei Sîngeru, jud. Prahova, dos. 23 1907, pag. 8).

acei care vor contraveni ordinelor relativ la închiderea cârciumilor să fie considerați ca rebeli și imediat arestați⁷⁹.

Autoritățile județului Prahova se temeau că va fi atacat chiar orașul Ploiești. Pentru a îndepărta această primejdie, prefectul județului convoacă conferința ofițerilor superiori, și împreună iau măsuri energice în vederea înăbușirii răscoalelor țărănești și pentru asigurarea securității orașului.

Paralel cu acțiunile țăranilor din plasa Cricov, agitațiile au continuat de-a lungul văii Prahovei, îndeosebi în Comarnic, Cîmpina, Tintea⁸⁰. În satul Zamora, comuna Predeal locuitorii au încercat să devasteze pădurea și pescăria lui Gh. Gr. Cantacuzino, iar în satul Filipeștii-de-Pădure împotriva răsculaților s-a trimis o secție de artilerie⁸¹.

La 22 martie s-au răscolat și țăranii de pe moșia Gherghița proprietatea lui Gh. Gr. Cantacuzino⁸²; ei cereau condiții mai avantajoase de muncă. La intervenția autorităților, nu s-au lăsat intimidați, ci au trecut la acte de violență.

Ultima mișcare a țăranilor în Prahova a fost în Măneciu, Pămînteni⁸³, unde locuitorii s-au răscolat împotriva proprietarului care nu le oferea pământ pentru pășunatul vitelor. Cu această ocazie, ei au bătut și pe jandarmii care interveniseră să-l apere pe moșier. Intervenind, armata a făcut și aici numeroase arestări.

Sub presiunea armatei care se răspîndise în întreg județul, acțiunea țăranilor începe să scadă în intensitate. Starea de spirit a țăranilor continua să fie o preocupare pentru autoritățile civile și militare din Prahova.

La 23 martie, prefectul județului repeta circulara cu privire la închiderea cârciumilor, subliniind sancțiunile. Situația continuă a fi îngrijorătoare pentru autorități și în luna aprilie, cînd prefectul județului socotea necesar să ia măsuri în interesul „ordinii publice”⁸⁴. La 18 aprilie fusese fixată expertiza care trebuia să constate stricăciunile cauzate de răsculați, celor doi proprietari din Singeru. Din cauză că liniștea nu se restabilise, prefectul județului a amînat expertiza în luna mai, temîndu-se ca „nu cumva o cercetare intempestivă să provoace o nouă răscoală”⁸⁵.

La 3 mai, prefectul județului ordona ca ridicarea trupelor să se facă cu multă scrupulozitate, primarii erau obligați să înștiințeze în prealabil proprietarii și numai după încuviințarea dată de ei, se putea cere aprobarea autorităților superioare⁸⁶.

⁷⁹ Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dosar 23/1907, f. 14.

⁸⁰ Mihail Roller, *loc. cit.* p. 494.

⁸¹ *Ibidem.*

⁸² *Ibidem*, p. 492.

⁸³ *Ibidem*, p. 482.

⁸⁴ Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dos. 23/1907, f. 18.

⁸⁵ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, S. I., dos. 2360/907 f. 15.

⁸⁶ Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dos. 23/1907, f. 53.

Tot timpul, din martie și pînă în mai, cînd liniștea s-a restabilit, circulația sătenilor a fost supravegheată, uneori împiedicîndu-se ieșirea din comune.

Din cauză că nu s-a permis intrarea țăranilor în oraș, aprovizionarea cu alimente a suferit, schimbul de mărfuri s-a redus simțitor. Faptul acesta a determinat pe unii dintre negustorii din Ploiești să ceară moratoriul⁸⁷.

Răscoala țăranilor din Prahova a influențat și economia agrară. Mulți dintre țărani au refuzat a se mai învoi cu munca în dijmă. Așa au procedat țărani din Bucov, Plop, Nisipoasa. Din cauza aceasta, unul dintre arendașii moșiei Bucov a rămas cu 200 pogoane nelucrate și a fost nevoit să ceară rezilierea contractului⁸⁸. Cu toate că prefectul județului asigura pe țărani că nu vor plăti pagubele pricinuite de răsculați, ei au refuzat totuși să ia pămînt în arendă, rămînînd nelucrată în acest an în județ o suprafață de 14 738 ha⁸⁹.

În județul Prahova, ca și în restul țării, autoritățile au continuat cercetările în vederea arestării „instigatorilor”. La 20 martie erau căutați telegrafic, în întreg județul, Banghereanu și Ficșinescu — cunoscuți ca adepți ai ideilor socialiste⁹⁰ și țăranul Radu Ciurumelea din comuna Voitîn, județul R. Sărat, care era implicat în răscoalele țărănești de acolo⁹¹.

Au fost arestați pe lîngă țărani și unii muncitori. „Romînia Muncitoare” din 27 mai menționa arestarea lui Ștefan Gheorghiu și depunerea lui în cazarma regimentului nr. 7 din Ploiești pentru că lansase un manifest îndreptat împotriva celor care voiau să înăbușe lupta țăranilor pentru pămînt⁹². D. I. Alexandrescu, lucrător la castelul Peleş, a fost arestat pe cînd împărțea manifeste ale cercului „Romînia Muncitoare” și pentru că, la percheziția făcută la domiciliul lui, s-au găsit cărți și broșuri⁹³. În trenul care aducea rezerviștii concentrați de la Inotești a fost arestat un cizmar din București pentru faptul că îndemna pe soldați la nesupunere⁹⁴. A fost arestat și muncitorul Opran, învinuit că răspindise manifeste ale cercului „Romînia Muncitoare” și că avea asupra lui două manifeste studențești⁹⁵. Cristea Negoescu, fost administrator al Casei școalelor, acuzat că ar fi subvenționat din fondul acestei instituții o societate secretă, a fost de asemenea arestat⁹⁶.

Aceași soartă a avut-o și învățătorul Ionescu Lungu, din Ploiești, considerat „instigator”⁹⁷.

⁸⁷ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, S. I. penală, dos. 2599/907 f. 12.

⁸⁸ *Ibidem*, dos., 5950/907, f. 18.

⁸⁹ Prefectura jud. Prahova, Dare de seamă pe anul 1907, Buc. 1908 p. 62.

⁹⁰ Primăria comunei Sîngeru, jud. Prahova, dos. 23, f. 51.

⁹¹ *Ibidem*, f. 25, 50.

⁹² „Romînia Muncitoare”, 27 mai 1907.

⁹³ *Ibidem*, 16–19 august 1907.

⁹⁴ Mihail Roller, *loc. cit.*, p. 493.

⁹⁵ „Romînia Muncitoare”, 22–29 iulie 1907.

⁹⁶ Arh. St. Buc., Ministerul Instrucțiunii, dos. 25242/907, f. 113 anexa 56.

⁹⁷ *Ibidem*.

Cu acest prilej au fost arestați și 77 potemkiniști din Buștenari⁹⁸.

Autoritățile din Prahova atribuiau un rol deosebit în declanșarea și desfășurarea răscoalei din 1907 potemkiniștilor stabiliți în Prahova. De aceea, prefectul județului comunica Ministerului de Interne că putea înlesni plecarea din țară a potemkiniștilor în grupuri mici de 5–6 oameni, care urmau să fie conduși pînă la frontieră de un agent al poliției. Atît de mult se temeau autoritățile din județul Prahova de potemkiniști, încît le fixau și locul unde trebuiau să se stabilească și anume cît mai departe: Austria, Germania, Franța și chiar America⁹⁹.

Arestările au continuat și în comuna Singeru. Vestea sosirii armatei, a determinat pe țărani care participaseră la răscoală să părăsească satul și să se ascundă în pădurile vecine. Pentru ca autoritățile să facă anchetă, s-a întreprins o adevărată vînătoare.

Unii care aveau ordin de concentrare, imediat după răscoală, s-au prezentat la unitățile din care făceau parte; alții, în frunte cu: Ion Gh. Zaica, Ștefan I. Ioniță, Miroiu, Mareș Ion Iana, Alexandru Gh. Zaica, Ion Anton Bucur, Ion Dinu Bursuc etc., au fost arestați la Căpătura, iar cei care au fugit în județul Buzău, au fost arestați și anchetați în legătură cu răscoala din Lapoșu — care aparținea din punct de vedere administrativ-judecătoresc de acel județ¹⁰⁰.

În Singeru, pe măsură ce se făceau arestări, pivnița primăriei și a moșierului Corlătescu devenea neîncăpătoare.

Ancheta a continuat cu multă încetineală. S-au făcut descinderi și percheziții la domiciliul celor arestați. Pentru prinderea răsculaților s-au format adevărate potere, iar armata a răscolit timp de 11 zile dealurile împădurite și vilcelele, cutreierînd toate drumurile și potecile. De teamă, Mihai Păscu, unul dintre țărani din Singeru care participase la răscoală, s-a spînzurat în pădurea din apropierea satului¹⁰¹.

Anchetarea răsculaților a fost făcută în comuna Apostolache de doi judecători ai Tribunalului Prahova. La 22 martie au fost lăsați liberi 63 dintre țărani arestați și dați în grija autorităților militare, cu obligația de a nu li se permite ieșirea din comună¹⁰². La 29 martie 1907, cabinetul 1 de instrucție de pe lângă Tribunalul Prahova trimisese în judecată, prin rechizitoriul introductiv, 130 țărani acuzați de izbucnirea răscoalei din Singeru, iar Tribunalul Buzău deschise acțiune publică contra 17 țărani din Butuci și 23 din comuna Lapoșu care luaseră parte la răscoala din această comună.

O dată cu țărani din Singeru, au fost trimiși la Ploiești, sub escortă, 15 țărani care comiseseră acte de violență în comuna Adîncata.

⁹⁸ Arh. St., Buc., Ministerul Instrucțiunii, dos. 25242/1907, f. 880.

⁹⁹ Radu Geoglovan, *Documente și mărturii privitoare la răscoala țărănilor din 1907*, în manuscris.

¹⁰⁰ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri, dos. 16/1907.

¹⁰¹ Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dos. 17/1907, f. 15.

¹⁰² *Ibidem*, dos. 23/1907, f. 15.

Ei au fost depuși la manejul 9 Călărași¹⁰³, și apoi în penitenciarul din strada Rudului din Ploiești¹⁰⁴.

Instrucțiunea a continuat tot timpul cât s-au aflat în penitenciar. pînă la emiterea mandatelor definitive. Pentru a reconstitui acțiunea devastatoare întreprinsă de țărani, judecătorul de instrucție a continuat ancheta în Ploiești, deplasîndu-se uneori la Singeru.

La 14 aprilie 1907, judecătorul de instrucție ordona jandarmilor din Ploiești: „luați de la arestul preventiv pe arestații: Filip Grancea, Nițu Ion Alesu și Vintilă Cucu și trimeteți-i, chiar astăzi seară, sub escortă, la Singeru, unde aștept”¹⁰⁵.

După nenumărate interogări și confruntări, s-a făcut ultima triere, în urma căreia au rămas 19 arestați. Împotriva lor, primul-procuror al Tribunalului Prahova a emis rechizitoriul definitiv din 2 iunie 1907.

Cu prilejul anchetării și arestării răsculaților, proprietarii au solicitat despăgubiri. La 9 aprilie 1907, Mișu Băbeanu cerea Tribunalului Prahova să deschidă acțiune de daune contra Ministerului de Interne. contra primăriei din Singeru cum și împotriva locuitorilor Gavrilă Munteanu, Nicolae M. Banu, Ghiță Stoica, Grigore Oprea, Filip Grancea, Vintilă Cucu, Ghiță Vizuiaru și Ion Velcea, solicitînd o anchetă care să stabilească stricăciunile făcute de răsculați¹⁰⁶. Același lucru l-a făcut și Filip Corlătescu, celălalt moșier din Singeru, indicînd numele multor răsculați.

Potrivit ordinului Ministerului de Justiție, comisia de expertiză a fost formată din Nedelcovici, reprezentant al proprietarilor, arhitectul Leon Mijicovschi și președintele Tribunalului Prahova¹⁰⁷. La 15 mai. comisia s-a deplasat în comuna Singeru. unde a constatat stricăciunile provocate de răsculați. Expertiza s-a desfășurat în prezența celor 2 proprietari și a citorva martori indicați de cei interesați, care au depus favorabil. Cercetînd devastările la fața locului, membrii comisiei de expertiză au examinat resturile de mobile, ce erau îngrămădite în încăperile celor două imobile devastate și au evaluat pagubele făcute la prăvălia lui Ștefan Grădișteanu¹⁰⁸. Satisfăcuți de rezultatele expertizei, cei doi proprietari urmăreau mersul procesului. Judecarea procesului privitor la răscoala țăranilor din Singeru s-a făcut între 22–27 iunie 1907, cu întreruperi de o zi.

Procesul țăranilor răsculați din Singeru a fost judecat de 15 comercianți, 8 proprietari, 7 avocați, 7 institutori, un arendaș, 1 funcționar, ceea ce înseamnă că din completul de judecată al Curții cu

¹⁰³ „Biruința”, Ploiești, 5 aprilie, 1907.

¹⁰⁴ În dosarul 16/1907 de la Cîrtea cu juri există o listă nominală a celor arestați.

¹⁰⁵ Primăria comunei Singeru, jud. Prahova, dos. nr. 23/907 p. 13.

¹⁰⁶ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri. registrul de sentințe/1907 f. 12.

¹⁰⁷ *Ibidem*, S. I. dos. 3260/1907, f. 29.

¹⁰⁸ *Ibidem*, f. 26.

juri, care s-a pronunțat în procesul răsculaților din Sîngeru, nu făcea parte nici un țaran, nici un muncitor.

În ședințele care au urmat, unele dintre ele prelungite tîrziu, în miez de noapte, au fost audiați 55 de martori din Sîngeru, 4 din Tisa și 3 din Lapoșu¹⁰⁹. Unii dintre martori au înfățișat condițiile de muncă pe cele 3 moșii, alții au prezentat aspecte din desfășurarea răscoalei.

În timp ce Curtea cu juri audia martorii, cînd atenția multora era îndreptată asupra depozițiilor, cînd soțiile și copiii celor arestați cu trei luni în urmă, așteptau la ușile tribunalului cu înfrigurare pronunțarea sentinței, elevul Calotă din cl. a VII-a de la liceul „Petru și Pavel“ din Ploiești, înminează regelui, care se găsea în trecere prin oras, o cerere pentru amnistierea celor arestați, învinuiți pentru devastările făcute la Sîngeru. „Pentru fapta lui, elevul Calotă a fost pedepsit cu 3 puncte scăzute la purtare“¹¹⁰.

După patru zile de interogări, de depoziții, martorii reușesc să spulbere în mare parte învinuirile aduse răsculaților din Sîngeru. În ziua de 27 iunie, după o scurtă deliberare, președintele Curții cu juri, C. Stătescu, declară achitarea acuzaților¹¹¹.

Această sentință dată de Curtea cu juri a nemulțumit pe exploataorii din Sîngeru. Pentru a nu pierde ocazia, în aceeași sentință, avocații părții civile au cerut să se admită despăgubiri. Curtea cu juri, în urma sesizărilor făcute de avocați, ascultă cererile părții civile, motivate astfel: avocatul S. Orăscu din partea părții civile Mihale Georgescu, reprezentat prin fiul său I. M. Georgescu, cu procură legalizată de primăria Salcia, a cerut ca numiții să fie condamnați în mod solidar la plata sumei de 20 500 lei ca despăgubiri civile¹¹². Avocatul C. Grigore Sorescu din partea părții civile Nicolae Tudor, a cerut suma de 2 600 lei ca despăgubiri civile pentru marfa din prăvălia acestuia¹¹³, distrusă de răsculați; Ștefan Grădișteanu, prin avocatul său, a cerut suma de 11 000 lei pentru devastarea prăvăliei și distrugerea mărfii și mobilierului¹¹⁴; Iane Gheorghiu, a cărui prăvălie și marfă au fost distruse, a cerut suma de 11 000 lei¹¹⁵.

O dată cu pretențiile ridicate de partea civilă, procurorul a cerut ca țaranii să fie condamnați în mod solidar să plătească statului suma de lei 430 pentru cheltuieli de instrucție criminală și corpului de portări suma de lei 63 pentru taxa actelor de procedură¹¹⁶.

Iar „Curtea... ținînd seamă de cererile de mai sus“, deliberînd, reduce despăgubirile părții civile: „Mihale Georgescu, 10 000 lei, Ștefan Grădișteanu 5 000 lei, Nicolae Tudor, 1 500 lei și pentru Iane

¹⁰⁹ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova S. I, dos. 3260/1907, f. 26.

¹¹⁰ „Romînia Muncitoare“, 24–30 iunie 1907.

¹¹¹ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri. reg. de sentințe f. 15.

¹¹² *Ibidem*, Reg. de sentințe f. 16.

¹¹³ *Ibidem*.

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ *Ibidem*.

¹¹⁶ *Ibidem*.

Gheorghiu suma de 3 000 lei... și condamnă pe numiții să plătească în mod solidar despăgubirile de mai sus¹¹⁷. Sentința a fost dată cu majoritate de voturi, cu excepția președintelui Crapeleanu, care arată că, din discuțiile orale și din depunerile martorilor, a rezultat în mod evident și clar că nu numai acuzații au luat parte la faptele ce li se impută, ci din contră, au participat locuitorii mai multor cătune și deci nu sînt răspunzători de faptele comise numai acuzații; pentru aceste motive el a fost de părere să nu se acorde despăgubiri civile¹¹⁸.

Înfrîngerea răscoalei din Prahova se datorește faptului că ea nu a fost organizată, avînd un caracter spontan. În lupta pe care a dus-o, țărănimea nu a avut în frunte conducătorul ei firesc, muncitorimea; clasa muncitoare nu a fost condusă de un partid marxist-revoluționar și de aceea a lipsit alianța de luptă a țăranilor cu muncitorii.

Din cauza aceasta, răscoala s-a desfășurat, ca și în restul țării, fără un plan de acțiune, fără un stat-major conducător după necesitățile specifice locale.

În condițiile acestea, clasele exploatoare au putut reprima răscoala țăranilor cu ușurință. Intervenția rapidă a armatei, trimisă de regimul burghezo-moșieresc, se datorește faptului că județul Prahova, prin bogățiile de care dispunea, constituia un izvor nesecat de profituri.

Asupra acestei regiuni și-au îndreptat atenția atît liberalii cît și conservatorii.

De altfel aici se găseau întinsele moșii ale lui Gh. Gr. Cantacuzino, șeful partidului conservator care, în calitate de prim-ministru la începutul răscoalei din 1907, a luat toate măsurile pentru a-și salva averile.

Răscoala țăranilor împotriva burghezo-moșierimii, pentru pămînt și libertate, reprezintă un moment glorios în istoria poporului nostru. Idealurile pentru care au luptat țăranii în 1907 s-au realizat în anii democrației populare.

¹¹⁷ Arh. St. Ploiești, Trib. Prahova, Curtea cu juri, reg. de sentințe, f. 15.

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 18.